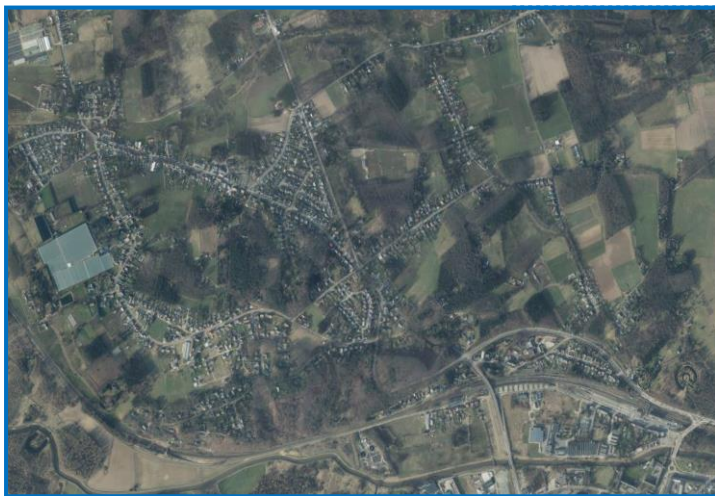

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

ARCHEOLOGIENOTA – PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

DIEST – TURNHOUTSEBAAN

A. DEVROE, J. CLAESEN,
G. VERBELEN & B. VAN GENECHTEN
FEBRUARI 2017

COLOFON

Project

Archeologienota – Diest, Turnhoutsebaan

Opdrachtgever

Agentschap Wegen en Verkeer Vlaams-Brabant
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 81
3000 Leuven

Opdrachtnemer

Annika Devroe
Lemmensstraat 34
2800 Mechelen
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE0810.453.806

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2017 Annika Devroe

Annika Devroe aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever. Dit met uitzondering van de door de architect aangeleverde plannen. Deze blijven eigendom van deze laatste.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	2
2.1. Inleiding	2
2.2. Administratieve gegevens	3
2.3. Vraagstelling en onderzoeksdoelen	4
2.4. Onderzoeksstrategie, -methode en -technieken	4
2.1. Voorziene afwijkingen van de Code van Goede Praktijk.....	6
3. Figurenlijst	7

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Op basis van het bureauonderzoek kan niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet. De verzamelde gegevens geven een laag potentieel naar archeologie toe voor de periode vanaf de 18de eeuw. Er kan echter niet uitgesloten worden dat oudere periodes aanwezig zijn. De landschappelijke ligging, bodemkundige situatie en omliggende vondsten zorgen ervoor dat het potentieel als hoog kan worden ingeschat voor oudere periodes.

De geplande werken voorzien een algemene verstoring van 45 (fietspaden) tot 80 cm (wegenis) onder het maaiveld. Voor de wegenis kan men er echter van uit gaan dat de toekomstige verstoringen gelijk zijn aan de reeds bestaande. Eventueel aanwezige archeologische resten zijn dus vermoedelijk reeds verstoord. Ter hoogte van de Holleweg en Kruisstraat wordt een nieuwe riolering voorzien die maximaal 6m diep zal gaan. Deze verstoring gaat dieper dan de huidige maar vermoedelijk verstoort de huidige wegenis reeds het archeologisch niveau. Ter hoogte van de bochten en lokaal op enkele andere plaatsen zal een bijkomende verstoring in de breedte gebeuren. Het gaat echter om lokale en zeer beperkte verstoringen die weinig kenniswinst zouden opleveren. Ter hoogte van de huidige wegenis wordt dan ook geen bijkomend onderzoek geadviseerd.

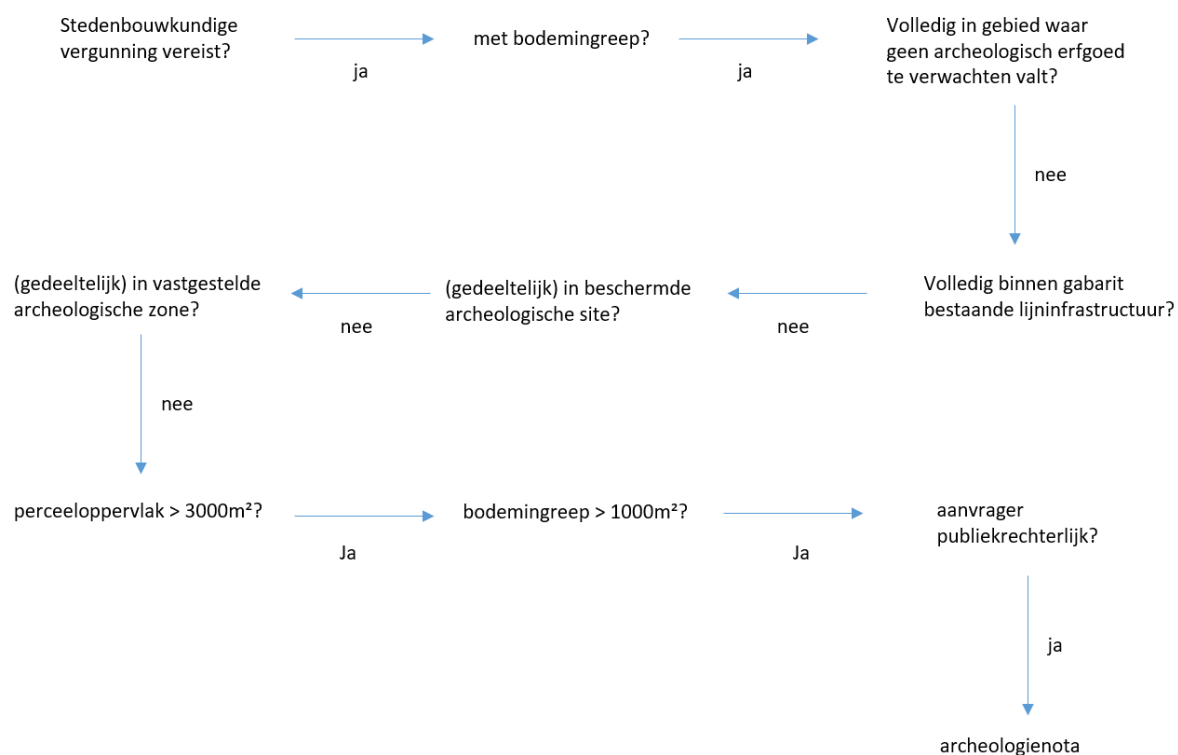
Enkel ter hoogte van de toekomstige bufferbekkens zal een verstoring gebeuren die eventueel aanwezige archeologische sporen zal raken. Uit het bureauonderzoek bleek dat deze zones vermoedelijk onverstoord zijn en hier kunnen dan ook archeologische sporen verwacht worden. Voor deze zones kan bijkomend onderzoek overwogen worden. Voor de zuidelijke zone gaat het om een oppervlakte van ca. 700 m². Gezien de beperkte oppervlakte en de daardoor beperkte kenniswinst wordt geen bijkomend onderzoek opgelegd. Voor de noordelijke zone gaat het om een zone van ca. 5300 m² (het bufferbekken zelf zal ca. 3000 m² zijn) waarvoor bijkomend onderzoek zeker interessant kan zijn. Onderzoek op dergelijke oppervlakte kan reeds voldoende kenniswinst opleveren en gezien er in de nabije omgeving nog veel onbebouwde terreinen zijn (naar het oosten toe) kunnen de verkregen gegevens in de toekomst aangevuld worden. Voor deze zone wordt dan ook een bijkomend onderzoek opgelegd.

Gezien het archeologisch potentieel en de verstoring in de toekomst is bijkomend archeologisch onderzoek nodig ter hoogte van het noordelijke bufferbekken. Dit zal echter via een uitgesteld traject verlopen aangezien de bouwheer de vergunningsaanvraag binnen een bepaalde termijn diende in te dienen en geen ruimte meer was om het archeologisch vooronderzoek vooraf uit te voeren.

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR UITGESTELD VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

2.1. INLEIDING

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de voorwaarden voldoen aan art. 5.4.1. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2016)

2.3. VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSDOELEN

Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven is een archeologische evaluatie van het terrein. Op basis van het bureauonderzoek kon niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet, maar via dit onderzoek kan het archeologisch potentieel nagegaan worden.

Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem , beschrijving + duiding?
- In hoeverre is de bodemopbouw nog intact? Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er bodemsporen aanwezig? Zo ja, zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Op welk(e) niveau(s) manifesteren de archeologische sporen zich?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen?
- Maken de antropogene sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering? Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?
- Zijn er indicaties voor de inrichting van een erf/nederzetting?
- Kunnen de resultaten van het bureauonderzoek bijgesteld worden?
- Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek? Zo ja, wat is de ruimtelijke afbakening van de zone(s) voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Is behoud in situ op basis van de resultaten van het vooronderzoek mogelijk?

2.4. ONDERZOEKSSTRATEGIE, -METHODE EN -TECHNIEKEN

Na het bureauonderzoek werden de verschillende vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem afgewogen. Hiervoor werden telkens volgende vier criteria overlopen:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Geofysisch onderzoek geeft voornamelijk goede resultaten op droge leembodems. Op basis van de kosten-batenanalyse en gezien dit geen ideale ondergrond is werd dit onderzoek niet voorgesteld.

Een veldkartering is vooral nuttig op landbouwgronden die net geploegd werden. Een veldkartering zou hier uitgevoerd kunnen worden, maar blijft een beperkt beeld vormen van de archeologische ondergrond. Sommige periodes zijn namelijk arm aan materiaal waardoor een vertekend beeld kan verkregen worden. Gezien de kosten-batenanalyse zal hier geen veldkartering uitgevoerd worden.

Op basis van het bureauonderzoek lijkt het projectgebied onverstoord te zijn. Een landschappelijk bodemonderzoek zou hier meer uitsluitsel kunnen over geven, net als over de gaafheid van het

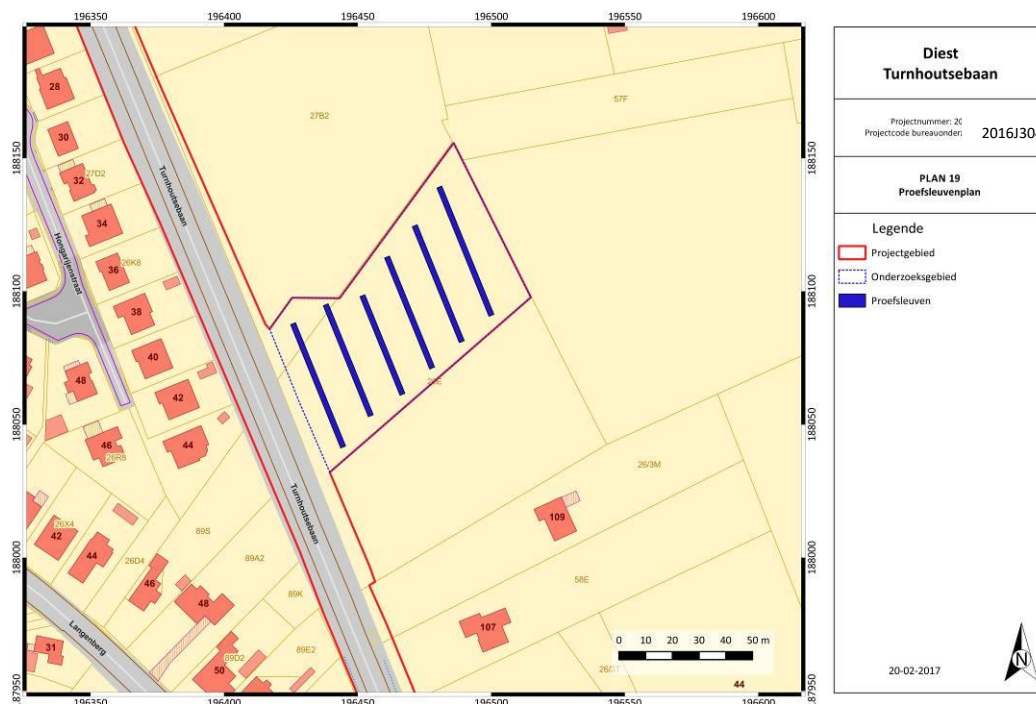
bodemprofiel. Een duidelijk beeld van de bodemopbouw kan echter beter verkregen worden uit de profielen in een proefsleuvenonderzoek dan in boorkernen.

Op basis van het bureauonderzoek kon gesteld worden dat steentijdsites niet uitgesloten konden worden. De aanwezigheid van podzolen en de ligging, evenals de vondsten in de buurt, lijken gunstig te zijn naar steentijdsites toe. Ter hoogte van het onderzoeksgebied is echter een ZDf bodem aanwezig waardoor een te natte context aanwezig is. Voor het onderzoeksgebied is het potentieel naar steentijdsites dan ook laag en zal hier gezien de kosten-batenanalyse niet verder op ingezet worden.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek wordt dan ook een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven geadviseerd. Op deze manier kan meteen een goed beeld verkregen worden van het archeologisch potentieel en eventuele verstoringen.

Op basis van de toekomstige werken werd het onderzoeksgebied afgebakend. Het gaat enkel om de zone in het noorden waar een bufferbekken zal komen. Het gaat om een oppervlakte van ca. 5300 m².

De sleuven worden noord-zuid georiënteerd, haaks op de helling, parallel aan de Turnhoutsebaan. De sleuven hebben een breedte van 2 m en een maximale afstand van 15m van middelpunt tot middelpunt. Er zal minstens 10% van het onderzoeksgebied door middel van proefsleuven onderzocht worden, aangevuld met 2,5% dwarssleuven en/of kijkvensters. De hoeveelheid en locatie van dwarssleuven en/of kijkvensters zijn vrij te bepalen door de erkend archeoloog/veldwerkleider. Een keuze voor of tegen het aanleggen van dwarssleuven en/of kijkvensters wordt gemotiveerd in het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Dwarssleuven en/of kijkvensters kunnen enerzijds aangelegd worden om na te gaan of er effectief structuren aanwezig zijn, maar kunnen anderzijds ook aangelegd worden om na te gaan waar de lege zones aanwezig zijn zodat een site beter afgebakend kan worden.

Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan. (A. Devroe 2017)

De aanleg van deze sleuven gebeurt met een graafmachine met een niet-getande graafbak van 2 m breed. Het eerste vlak wordt aangelegd op een eerste leesbaar archeologisch niveau. Indien er meerdere archeologische niveaus aanwezig zijn, wordt elk niveau apart gewaardeerd. Er wordt momenteel van uitgegaan dat het om een site zonder complexe verticale stratigrafie gaat en er maar één niveau aanwezig is. Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring gezet om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. Per sleuf wordt machinaal een profielput aangelegd. Deze profielputten worden beschreven en bestudeerd door de aardkundige van het projectteam. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. De aanwezigheid van een steentijdsite kan niet uitgesloten worden, maar wordt als laag ingeschat. Tijdens het vooronderzoek dient er daarom aandacht geschonken te worden aan concentraties van lithische artefacten. Indien lithische vondsten aangetroffen worden dient ingeschat te worden of het om verspreide vondsten gaat of om een activiteitenzone. Steentijdvondsten worden driedimensionaal ingemeten. Deze vondsten en concentraties worden aan een specialist voorgelegd om een verdere waardering van het terrein te bekomen. Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden.

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak gedaan kan worden over de aard en omvang van de archeologische waarden in het projectgebied en wanneer een eenduidig advies kan gegeven worden voor vrijgave van het terrein, behoud in situ of vervolgonderzoek door middel van een opgraving.

2.1. VOORZIENE AFWIJKINGEN VAN DE CODE VAN GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien. Moesten er tijdens de uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem redenen zijn waarom wel wordt afgeweken van de bepalingen in de code, dan worden deze gemotiveerd in het verslag van resultaten.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Beslissingsboom in functie van huidig project. (A. Devroe 2016).....	2
Figuur 2: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied. (Geopunt Vlaanderen s.d.).....	3
Figuur 3: Voorstel proefsleuvenplan. (A. Devroe 2017).....	5